

Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2023 alkaen

255/02.02.00.00/2022 [Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2023-2025]

Hallitus 25.10.2022 § 105

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelija Johtaja Mari Flink, p. 040 715 0440 ja
johtava tariffisuunnittelija Jarmo Riikonen, p. 09 4766 4364

HSL laatii vuosittain ehdotuksen taloussuunnitelmaksi, joka sisältää mm. tariffien muutoksia koskevat suunnitelmat. Vaikka matkalippujen hinnoista päätetään erillisessä asiakohdassa, vaikuttavat siinä tehtävät ratkaisut yhtymäkokoukselle tehtävään toiminta- ja taloussuunnitelmaesitykseen. Kokouksessa asiakohdana § 106 käsiteltävä toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys perustuu tämän asiakohdan mukaiseen matkalippujen hinnoitteluun ja sen sisältöön.

Toimintamenot kasvussa

HSL:n toimintamenot kasvavat arviolta 130 miljoonaa euroa vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Länsimetron jatkeen sekä Raide-Jokerin liikennöinnin alkaminen lisää niin infra- kuin operointikuluja, jotka on katettava toimintatuloja kasvattamalla. Samalla toimintamenoihin luo kasvupainetta yleinen inflaatiokehitys sekä polttoaineiden ja sähkön hinnan nousu. Toimintamenojen ja -tulojen tasapainoa on haettu maltillisella lipunhintojen korotuksella. Tavoitteena on saada lipputuloja vuonna 2023 yhteensä 381 miljoonaa euroa. Tavoite on erittäin kunnianhimoinen huomioiden koronapandemian jälkeinen matkustajamäärän kehitys.

Lippujen hinnoittelu vuonna 2023

Vuoden 2023 hinnoittelussa lippujen välisiä hintaeroja on pienennetty. Tällä toimenpiteellä on selvitysten mukaan joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta edistävä vaikutus.

Hintojen korotusten maltillisena pitäminen mahdollistuu seuraavien toimenpiteiden tuloksena:

- Karsimalla eri asiakas- ja sidosryhmille vuosien varrella muodostuneita etuuksia:
 - Alennusryhmä 1:n alennusprosenttia pienennetään nykyisestä 45 prosentista 40 prosenttiin. Tähän ryhmään kuuluvat opiskelijat ja 70 vuotta täyttäneet. 40 %:n alennuksella HSL tarjoaa edelleen merkittävän etuuden huomioiden yleinen opiskelija-alennusten taso Suomessa. Vaikutus 1,4 M€.
 - Opiskelijoiden alennusoikeus rajataan opintotukeen, jolloin alennus kohdentuu tarkemmin niihin henkilöihin, jotka ovat tuen tarpeessa. Vaikutus 2,3 M€.
 - Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmainen matkustusoikeus poistetaan, koska turvallisuuteen perustuvaa tarvetta ei enää ole avorahastuksen, HSL-sovelluksen suosion ja tulevan lähimaksun yleistymisen myötä. Vaikutus 2 M€.
 - Maksuttomien lippujen myöntäminen tapahtumiin lopetetaan. Vaikutus 1 M€.
 - Koululaisryhmien matkat muutetaan maksullisiksi. Vaikutus 1,1 M€.
- Hyödyntämällä valtion myöntämän veroedun (henkilökuljetusten arvonnäköveron määräaikainen alentaminen 0 %:iin) asiakashintoihin tasaisesti koko vuodeksi. Vaikutus 10,7 M€.

- Joukkoliikenteen kysynnän kasvu pandemian vaikutusten vähetessä. Vaikutus 45,1 M€.

Edellä mainittujen seikkojen yhteisvaikutuksena arvioidaan lipputulojen kasvavan vuonna 2023 71,4 M€ vuoden 2022 arvioidusta tasosta. Hintaesitys pitää sisällään keskimäärin kuuden prosentin tasokorotuksen (vaikutus 7,6 M€).

Tarkastusmaksun korottamisen on arvioitu vähentävän liputta matkustamista ja se olisi sitä kautta alentanut hintojen tasokorotuspainetta 1,5 %. Liikenne- ja viestintäministeriöltä ei kuitenkaan ole saatu päätöstä tai ennakkotietoa HSL:n hallituksen kokouksen 4.10.2022 § 95 esitykseen tarkastusmaksun korottamisesta 100 euroon. Näin ollen sitä ei ole huomioitu laskelmissa.

Lisäksi tarkoituksena on tuoda käyttöön maksutapalisä operaattorimaksun yhteydessä HSL-sovelluksessa. Maksutapa aiheuttaa vuosittain 400 000 € kulut verrattuna siihen, että asiakkaat käyttäisivät muita maksutapoja. Jatkossa maksutapalisä lisätään operaattorimaksulla maksettavan lipun hintaan.

Hallintosäännön 9 §:n kohdan 6 mukaan hallituksen tehtävänä on päättää lippujen hinnoista sekä alennus- ja vapaalippujen myöntämisperiaatteista. Edelleen hallintosäännön 9 §:n kohdan 22 mukaan hallituksen tehtävänä on päättää maksujen perusteista ja palvelujen hinnoitteluperusteista.

Ehdotus

Hallitus päättää 1.1.2023 alkaen matkalippujen hinnoittelusta seuraavaa:

- a) vahvistaa matkalippujen arvonlisäverolliset hinnat liitteenä esitetyn mukaisesti;
- b) sitoa opiskelija-alennuksen saamisen opintotukeen;
- c) vahvistaa alennusryhmä 1:n (opiskelijat, yli 70-vuotiaat) alennusprosentiksi 40 prosenttia;
- d) luopua matkojen maksuttomuudesta seuraavien ryhmien osalta: lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden matkustaminen, koululaisryhmien tekemät matkat sekä tapahtumiin osallistuville myönnetty vapaaliput; sekä
- e) ottaa käyttöön operaattorimaksamisen maksutapalisän HSL-sovelluksessa.

Käsittely

Asia käsiteltiin asiakohdan 106 jälkeen.

Käsittelyn aikana puheenjohtaja Matias Pajula teki ehdotuksen asian palauttamisesta valmisteluun siten, että valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat: 1) Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmaista matkustusoikeutta ei poisteta; 2) Opiskelijoiden alennusoikeutta ei rajata pelkästään opintotukea saaville henkilöille, mutta se rajataan niin, että se kohdistuu vain täysipäiväisesti opiskeleville opiskelijoille; 3) Kokonaislipputulokertymää ei muuteta, eli yllä olevien muutosten aiheuttamat menetykset lipputuloissa kerätään korottamalla yleisiä lippuhintoja vastaavalla summalla. Hallitus päätti yksimielisesti hyväksyä puheenjohtajan ehdotuksen palauttaa asia valmisteluun edellä mainituilla huomioilla.

Jäsen Elina Kauppila teki esittelijän ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen, joka kuului seuraavasti: "Hallitus päättää 1.1.2023 alkaen matkalippujen hinnoittelusta seuraavaa: a) vahvistaa matkalippujen arvonlisäverollisten hintojen pitämisen ennallaan verrattuna vuoteen 2022; b) olla sitomatta opiskelija-alennusta opintotuen saamiseen; c) vahvistaa alennusryhmä 1:n (opiskelijat ja yli 70-vuotiaat) alennusprosentiksi sama 45 prosenttia kuin vuonna 2022; d) olla luopumatta matkojen maksuttomuudesta lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden tai koululaisryhmien osalta, mutta luopua siitä tapahtumiin osallistuville myönnettyjen

vapaalippujen osalta; sekä c) ottaa käyttöön operaattorimaksamisen maksutapalisä HSL-sovelluksessa. Vuoden 2023 budjetti saattaa olla tämän hinnoittelun johdosta lipputulotavoitteen tarkistamisen ja LVM:n tarkastusmaksupäätöksen sekä toisen asteen koulumatkatukien vaikutusten jälkeen joko tai yli- tai alijäämäinen. Mahdollinen alijäämä pyritään täyttämään kuntaosuuksilla ja valtion joukkoliikennetuilla". Palautusehdotuksen tultua hyväksytyksi, vastaehdotus raukesi kannattamattomana.

Varapuheenjohtaja Pekka Sauri teki jäsen Sirpa Kauppisen kannattamana esittelijän ehdotuksesta poikkeavan ehdotuksen, jonka mukaan päätösesityksestä poistetaan kohdasta d) "koululaisryhmien tekemät matkat". Palautusehdotuksen tultua hyväksytyksi, vastaehdotus raukesi.

Asiakohdan palauttamisesta ja siten lippujen hinnoittelua koskevan päätöksen lykkääntymisestä johtuen hallitus päätti yksimielisesti seuraavasta lisäyksestä palautuspäätökseen: "Lisäksi hallitus päättää valtuuttaa toimitusjohtajan tekemään Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2023-2025 lippujen tulevaa hintapäätöstä vastaavat tekniset korjaukset ja täsmennykset".

Päätös

Hallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian valmisteluun siten, että valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat:

- 1) Lastenvaunujen kanssa kulkevien henkilöiden ilmaista matkustusoikeutta ei poisteta;
- 2) Opiskelijoiden alennusoikeutta ei rajata pelkästään opintotukea saaville henkilöille, mutta se rajataan niin, että se kohdistuu vain täysipäiväisesti opiskeleville opiskelijoille;
- 3) Kokonaislipputulokertymää ei muuteta, eli yllä olevien muutosten aiheuttamat menetykset lipputuloloissa kerätään korottamalla yleisiä lippuhintoja vastaavalla summalla.

Lisäksi hallitus päätti valtuuttaa toimitusjohtajan tekemään Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2023-2025 lippujen tulevaa hintapäätöstä vastaavat tekniset korjaukset ja täsmennykset.

Liitteet

Matkalippujen hinnat 1.1.2023 alkaen